Володимир Петрович Тименко,
доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник
Інституту обдарованої дитини НАПН України,
м. Київ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5039-2511>

Юрій Вікторович Дідовець,
аспірант Київської державної академії
декоративно-прикладного мистецтва і дизайну
імені Михайла Бойчука,
м. Київ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1440-6944>

УДК 373.5.048:331.548–021:464–056.45

DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2019-3\(74\)-16-20](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2019-3(74)-16-20)

ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ ДИЗАЙН-ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ МИСТЕЦЬКИХ ЛІЦЕЇВ ЗАСОБАМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ

Анотація.

Сформульовано теоретико-методичні засади професійного самовизначення ліцеїстів-митців, які обдаровані здатністю до проектування. Обґрунтовано педагогічну діагностику особистісних чинників дизайн-обдарованості. Запропоновано авторське визначення поняття «дизайн-обдарованість» як покликання учнів до комплексного проектування (наукового, художнього, технічного). Передбачено успішність самовизначення обдарованих ліцеїстів-митців щодо нестандартної міжособистісної професії консалтингу – дизайн-менеджера. Авторами статті зроблено припущення, що професійне самовизначення ліцеїстів-митців щодо професії дизайн-менеджера буде ефективним у процесі проектно-орієнтованого активного навчання (Project-Based Learning – PjBL).

Ключові слова: професійне самовизначення; дизайн-обдарованість; проектне навчання; педагогічна діагностика.

В Україні важливі сфери сталого суспільного розвитку потребують не лише підтримки в алгоритмічному функціонуванні, а й нових технологічних проривів. На сучасному етапі становлення інформаційного суспільства має здійснюватися професійне самовизначення учнів щодо професій, що поки, навіть, не існують, підготовка до використання технологій, які ще не винайдено, щоб успішно розв'язувати проблеми, які поки що навіть такими не стали [1]. Інформаційне суспільство вимагає впровадження в систему освіти таких проектних технологій, що будуть сприяти виявленню та педагогічному супроводу учнівської молоді, обдарованої здатністю до проектної творчості.

Учні мистецьких ліцеїв покликані до професійного самовизначення щодо широкого спектру спеціалізацій сучасного дизайну. Завдяки проектним технологіям створюється нове покоління інноваторів, які забезпечать розв'язання складних завдань, що стоять перед «завтрашнім світом». Учні мистецьких ліцеїв,

обдарованих здатністю до нестандартних міжособистісних професій необхідно підготувати до професійного самовизначення, зокрема щодо професії дизайн-менеджера. Необхідно звернути увагу на впровадження проектних технологій на світовому ринку товарів і послуг. У ході наукового, художнього, технічного проектування та ІТ-проектування забезпечується повноцінне виявлення практико-орієнтованої креативності учнівської молоді.

Концепція креативності як універсальної пізнавальної творчої здібності набула популярності після виходу у світ робіт Дж. Гілфорда. Науковець виокремлював два види мислення: 1) конвергентне, 2) дивергентне. **Конвергентне мислення** спрямовано на аналіз наявних способів розв'язання задачі, щоб обрати з них єдино правильний. Воно, насамперед, стосується академічного інтелекту учнів.

Дивергентне мислення – це мислення (у нашому розумінні – уява-ум), що здійснюється одночасно

у багатьох напрямках і зорієнтовано на пропонування варіантів розв'язання проектною задачі. У творчій активності учнів з дивергентним мисленням (розвинутою уявою-умом) важливу роль відіграють *особливості темпераменту, здатність швидко засвоювати і породжувати ідеї (а не критично ставитися до них)*. Творчі рішення приходять у момент релаксації, розсіювання уваги, а не в ті миті, коли увага свідомо концентрується на розв'язанні проблем. Дивергентне мислення, на думку Дж. Гілфорда, є підґрунтям креативності, тобто *здатності до продукування принципово нових ідей і доведення їх до конкретного практичного результату*. Таке визначення креативності ототожнюється з англomовним розумінням поняття «дизайн» як концептуальної ідеї формотворення з урахуванням гармонійного поєднання краси і доцільності, функціональності й естетичного вигляду нової форми в предметному середовищі. На нашу думку, креативність – це дизайн-обдарованість (обдарованість здатністю до проектною творчості).

Так, Дж. Гілфорд виділив чотири основні параметри креативності: 1) *оригінальність* – здатність продукувати віддалені асоціації, незвичайні відповіді; 2) *семантична гнучкість* – здатність виявити основну властивість об'єкта і пропонувати нові способи його використання; 3) *образна адаптивна гнучкість* – здатність змінювати форму стимулу так, щоб побачити в ньому нові ознаки і можливості для використання; 4) *семантична спонтанна гнучкість* – здатність продукувати різні ідеї в нерегламентованій ситуації. Загальний інтелект не належить до структури креативності [2]. У 1958 р. Е. Торренс уперше розробив і виконав тест на вимірювання креативності (Torrence Tests of Creative Thinking, ТТСТ). Після певних удосконалень цей тест отримав міжнародне визнання [3].

Науковці Інституту обдарованої дитини НАПН України В. Смотров і К. Андросович досліджували проблему формування готовності обдарованих учнів старших класів до вибору професій [4]. Ними було уточнено визначення поняття «професійне самовизначення обдарованих учнів старших класів», узагальнено мотиви вибору професій, обґрунтовано доцільність використання проектно-модульного підходу до професійного самовизначення їхньої обдарованості. Дослідники звертають увагу на «явно виражену нерівномірність у розвитку моторної, інтелектуальної, комунікативної та афективної сфер обдарованих учнів», але не виокремлюють профілі обдарованості: академічну, художньо-естетичну, практичну.

Учні українських ліцеїв, які володіють природними профілями обдарованості, зорієнтовані на адекватне самовизначення з академічних, мистецьких, технічних, технологічних, природничих професій. Однак на часі самовизначення з універсальної професії проектувальника, який потрібний для будь-яких професій.

Мета статті полягає в тому, щоб обґрунтувати теоретико-методичні засади педагогічної діагностики особистісних чинників професійного самовизначення дизайн-обдарованих учнів мистецьких ліцеїв, які ви-

різняються здатністю до комплексного використання проектних технологій і покликані стати успішними дизайн-менеджерами.

Теоретико-методичні засади професійного самовизначення дизайн-обдарованих ліцейств-митців. В умовах інформаційного суспільства освітні та виробничі технології стають швидкоплинними й ускладненими. Зникає протиставлення науки мистецтву, технічній творчості художній і набуває розвитку синтез науково-художньо-технічної творчості. Спроба активізувати освіту лише за напрямками науки, інженерної справи і математики без паралельного розвитку *арт-дисциплін* може призвести до того, що молоде покоління буде позбавлене здатності креативно самореалізовуватися. Лише єдність точної науки та гуманітарних підходів можуть підтримати інноваторів, які розвивають технологічну освіту і культуру на засадах освітньо-культурного синтезу. Отже, професійне самовизначення обдарованих учнів мистецьких ліцеїв зумовлено новітніми потребами інформаційного суспільства в предметах і послугах. Учні мистецьких ліцеїв, які обдаровані здатністю до художнього проектування, хоч генетично і вмотивовані у професійному самовизначенні до арт-діяльності, проте недостатньо проінформовані про її фахові різновиди та спеціалізації.

Сучасна освіта має бути неперервною, зорієнтованою на сталий розвиток суспільств. Вона повинна забезпечувати проектування нової реальності, у якій би краса в поєднанні з доцільністю забезпечували синтез нової якості, а саме: освітньо-культурний синтез елементів мистецької, технологічної і академічної освіти. Такий синтез ми вбачаємо в STEAM-освіті: *S – science* (природничі науки); *T – technology* (технології), *E – engineering* (інженерія), *A – art* (гуманітарні і мистецькі дисципліни, мистецтво), *M – mathematics* (математика).

Отже, *STEAM-освіта* – це інноваційна дидактична система, яка стимулює учнів до оволодіння проектними компетентностями з технологічного, наукового та мистецького напрямів, що забезпечує можливості брати участь у найбільших інноваційних міжнародних конкурсах і олімпіадах (MATHCOUNTS, Science-олімпіадах та FIRST Robotics) [5–7]. Наприклад, у закордонних закладах технічної освіти до інженерингу зараховують унікальну технологічну програму «Integrated Design, Engineering and Art (IDEA)» (Інтегрований дизайн, інжиніринг та мистецтво (IDEA)). Дизайн за цією програмою визначають як процес втілення концептуальної ідеї в реальне предметне середовище [8]. IDEA зосереджується на процесі розроблення продуктів і послуг з використанням креативності, уяви студентів і когнітивної інформації прикладних наук. Студенти навчаються використовувати найсучасніші інструменти для розроблення та передачі власного бачення технічної, художньої форми, графічної фігури, а потім створюють прототипи, щоб упроваджувати концептуальні ідеї в особистісно ціннісній середовищі життєдіяльності: *природниче* (ландшафтний дизайн), *технічне* (промисловий дизайн), *художній побут* (дизайн інтер'єрів), *особистісно ціннісний зовнішній стиль*

людини (дизайн костюма), інформаційно-комунікаційне середовище (графічний дизайн та UI-дизайн або дизайн персональних інтерфейсів) [9].

Професійне самовизначення учнів мистецьких ліцеїв як майбутніх дизайн-менеджерів. Економіку і добробут людей у світі тривалий час підтримували представники нестандартних аналітичних професій: науки, технологій, інжинірингу, математики. Науково-дослідні, конструкторські та технологічні служби заміняли послуги сучасного консалтингу (управлінське консультування з широкого кола питань у сфері фінансової, юридичної, технологічної, технічної, експертної діяльності, що надається зовнішніми консультантами для розв'язання тієї чи іншої виробничої проблеми).

В умовах інформаційного суспільства у процесі розроблення фірмами бізнес-проектів часто виникають ситуації, коли постає необхідність вибору єдиного оптимального рішення з декількох варіативних, тобто такого, що сприятиме отриманню очікуваного результату. Фахівці нестандартних міжособистісних професій консалтингу допомагають замовникам послуг покращити фінансово-економічний стан їхніх підприємств. Для будь-якої фірми необхідним стало постійне вивчення інфраструктури та тенденцій ринку, співвідношення попиту і пропозицій на товари та послуги, застосування ефективних стилів і технологій управлінської діяльності.

На сучасному етапі становлення інформаційних суспільств спостерігаються кризові явища на українському ринку консультування, що характеризуються епізодичним відтоком іноземних інвестицій і нестабільністю розвитку вітчизняних консалтингових фірм. Таким чином, вітчизняних ліцеїстів до міжособистісних професій консалтингу (фахівців управлінського, фінансового, юридичного консультування) необхідно готувати до нестандартної міжособистісної професії менеджера з дизайну (*design manager*).

Професійне самовизначення ліцеїстів-митців щодо професії дизайн-менеджера, на нашу думку, є ефективним у процесі проектно-орієнтованого активного навчання (*Project-Based Learning – PjBL*), а не проблемного (*Problem-Based Learning*). Проблемне навчання фокусується на проблемі й процесі її розв'язання, що відповідає пізнавальній активності академічно обдарованих учнів ліцеїв з їхнім конвергентним мисленням. У контексті конвергентного підходу увагу приділяють теоретичному розв'язанню проблем із використанням релевантних знань [10].

Натомість для проектного навчання основною метою є отримання кінцевого продукту/продукції, що забезпечується взаємодоповненням художньо-образної уяви-ума [11] і тілесно-кінестетичної майстерності, зумовленої здоровим глуздом [12]. Проектне навчання безпосередньо пов'язано з дизайн-освітою. Воно є практико-орієнтованим і ґрунтується на принципі мультидисциплінарності та дивергентному підході. Проектне навчання набуває більшого поширення в зарубіжних інженерних і мистецьких школах, зорієнтованих на розв'язання завдань проектування та конструювання нових форм предметного довкілля.

Майстер-класи проектувальників (дизайнерів) здійснюються з урахуванням новітнього підходу STEAM (*STEM + art*, що містить дизайн). Це практико-орієнтований, проектно-міждисциплінарний підхід до вивчення науки, технології, інженерії та математики (*STEAM*) у взаємодоповненні з дизайном. Щоб підкреслити важливість використання художнього проектування в дидактиці STEAM-освіти ми називаємо такий підхід *design-STEAM* (дизайн-СТІМ).

Педагогічною діагностикою з використанням *design-STEAM* виявлено такі показники стану мистецької обдарованості учнів: 5–10 % на один ліцеї мистецтв. Ми гіпотетично допускаємо, що такі орієнтовні відсотки учнів можуть бути майбутніми дизайн-менеджерами. Для діагностики когнітивних і особистісних чинників їхньої дизайн-обдарованості необхідно відібрати відповідні психолого-педагогічні методи.

Педагогічна діагностика особистісних чинників дизайн-обдарованості учнів мистецьких ліцеїв. Для сучасного конкурентоспроможного виробництва інформаційного суспільства необхідним стає не лише алгоритмічно зорієнтований академічний інтелект професійного консультанта, а й наявність у нього емоційного та практичного інтелекту, взаємодія яких виявляється в інтуїції, антиципації – умоглядному передбаченні явищ або дій на засадах попереднього досвіду, що характерні для типу професій «людина – художні образи» (артистичний тип).

У самовизначенні учнів мистецьких ліцеїв щодо нестандартних міжособистісних професій українського консалтингу (зокрема професії менеджера з дизайну) важливо передбачити використання їхньої обдарованості художньо-образною уявою, дивергентністю та креативністю.

Згідно з нашим визначенням, що ґрунтується на положеннях теорії «множинного інтелекту» Х. Гарднера [13], **обдарованість** – це новоутворена здатність, що виникає завдяки синтезу суміжних природних здібностей учнів. Так, профіль художньо-естетичної обдарованості – це якісно нове утворення, що зумовлено синтезом таких суміжних здібностей: внутрішньо-особистісної (інтраперсональної), міжособистісної (інтерперсональної), надособистісної (екзистенційної). Ці здібності переважно зумовлюють самовизначення учнів з арт-професій таких типів: «людина – людина», «людина – художні образи».

Профіль практичної обдарованості (практичного інтелекту) – це новоутворення іншої якості, оскільки воно зумовлено синтезом інших суміжних здібностей (тілесно-кінестетичної, просторової, натуралістичної). Ці здібності забезпечують самовизначення учнів, обдарованих практичним інтелектом, з професій таких типів «людина – природа», «людина – техніка».

Профіль академічної обдарованості – це якісно і структурно новий синтез лінгвістичної, логіко-математичної, музичної здібностей, що мотивує академічно обдарованих учнів до самовизначення з професій типу «людина – знакові системи».

Необхідно актуалізувати середовищний підхід, діагностувати здатність обдарованих учнів до проекту-

вання особистісно-ціннісного майбутнього середовища життєдіяльності, до повноцінного виявлення такої здатності, що утворюється завдяки природному синтезу сутнісних сил власного єства ліцеїстів-митців.

Виникає потреба в професійній підготовці фахівців з урахуванням їхніх профілів обдарованості (академічної, художньо-естетичної, практичної). Синтез таких профілів обдарованості утворює нову особистісну здатність, а саме – *дизайн-обдарованість*. *Дизайн-обдарованість* – це здатність до проектування з використанням потенційних можливостей академічного, емоційного і практичного інтелектів. На таких креативних фахівців стабільно зростає попит серед сучасних роботодавців.

До педагогічної діагностики самовизначення дизайн-обдарованих учнів мистецьких ліцеїв щодо професії менеджера з дизайну ми зараховуємо три взаємодоповнювальні методи проектування: 1) «мозковий штурм», 2) клаузуру, 3) прототипування (пошукове макетування). Згідно з цією діагностикою, враховують педагогічний фактор відгуків рецензентів і висновки звіту арт-координатора навчального плану на концептуальні ідеї учнів мистецьких ліцеїв.

Ефективним засобом педагогічної діагностики професійного самовизначення учнів мистецьких ліцеїв є майстер-класи з розроблення інженерних і художніх проєктів. Педагогічно вагомим фактором для професійного самовизначення обдарованих учнів мистецьких ліцеїв є спостереження батьків, однокласників і вчителів. Однак особливо ефективним для професійного самовизначення ліцеїстів, на нашу думку, є їхній адекватний самоаналіз власних здібностей. Потрібно зазначити, що самоаналіз адекватний, якщо учень здатний до порівняння власної думки про здібності й обдарованість із результатами спостережень батьків, учителів, однокласників, а також реальними досягненнями в особистісно ціннісних практичних видах діяльності.

Деталізуємо особистісні чинники професійного самовизначення обдарованих учнів мистецьких ліцеїв. Вони наділені сукупністю органів сприймання, що дають змогу пізнавати оточуючий світ за власним образом і подобою. Унікальність єства обдарованих ліцеїстів відображена в наочних ознаках: у неповторній фізіономії, візерунках відбитків пальців тощо. Ці ознаки вказують на семантику, оригінальну конфігурацію внутрішнього єства учня та силу та спрямованість його творчого потенціалу.

Особистісний енергопотенціал як індикатор професійного самовизначення ліцеїстів-митців обґрунтовується теоретичними положеннями онтології та психосоматики А. Менегетті. Енергетичне ядро ума-уяви, що виявляється у фізичних і психічних процесах організму людини. А. Менегетті позначає терміном «Ін-се» (від лат. *In* – в, *esse* – бути), що означає «сконцентроване Буття». Це форма ума-уяви, «що має місце в усій психосоматичній реальності кожної особистості. Це внутрішня втаємничена складова будь-якої нашої дії, знання і уявлення» [14, с. 23]. Ін-се (енергетичне ядро ума-уяви) учнів мистецьких ліцеїв можна розглядати як індикатор адекватного професійного самови-

значення у сферах «людина – природа» (ландшафтний дизайн), «людина – техніка» (індустріальний дизайн), «людина – людина» (дизайн костюма, візажу), «людина – художні образи» (дизайн інтер'єрів), «людина – знакова система» (графічний дизайн, WEB-дизайн).

Таким чином, професійне самовизначення здійснюється завдяки семантичному полю, тобто «силовому полю живої природи, що визначає будь-яку реальність як: аналогічну, протилежну або ж індиферентну для суб'єкта. Це своєрідний компас, що орієнтує нас у багатоманітному світі... Це своєрідний радар, дарований людині природою» [14, с. 25]. Так, А. Менегетті стверджує, що сприймання семантичного поля дає змогу людині знати про видимі та невидимі дії, що супроводжують вплив навколишнього світу на її внутрішнє єство.

Таким чином, потрібно зазначити, що семантичне поле як покликання до взаємодії з особистісно-ціннісним середовищем є недостатньо висвітленим у наукових дослідженнях, необґрунтованим залишається критерій самосвідомості, самопізнання учнями власного «Я». Так, опитування, що було нами проведено серед учнів мистецьких ліцеїв підтвердило, що питання «Хто я і для чого?» властиве учням-випускникам. На нашу думку, саме з цього питання доцільно починати педагогічну діагностику особистісних чинників професійного самовизначення учнів мистецьких ліцеїв.

Використані літературні джерела

1. UMIPS-USA. URL: <https://usa.ipums.org>.
2. Концепції креативності. URL: https://studopedia.com.ua/1_10563_kontseptsii-kreativnosti.html.
3. *Torrance E.P.* The Torrance Test of creative thinking: Technical-norm manual / E.P. Torrance. III, 1974.
4. *Смотрін В., Андросович К.* Проектування сформованої готовності обдарованих старшокласників до вибору професій / В. Смотрін, К. Андросович // Навчання і виховання обдарованої дитини. 2014. Вип. 2. С. 39–46.
5. *Фролов А.В.* Роль STEM-образовання в «новій» економіці США / А.В. Фролов // Вопросы новой экономики. 2010. № 4. С. 80–91.
6. STEAM – Not STEM Whitepaper. URL: <http://steam-notstem.com/articles/whitepaper>.
7. *Tarnoff J.* STEM to STEAM. Recognizing the value of creative skills in the competitive. URL: http://www.huffingtonpost.com/johntarnoff/stem-to-steamrecognizing_b_756519.
8. Інтерв'ю з дизайном, інжиніринг та мистецтво (IDEA). URL: <https://www.boscotech.edu/technology/>.
9. UI-дизайн (UI-design). URL: <https://koloro.ua/ui-dizajn.html>.
10. *Kjersdam F.* The Aalborg Experiment: Project Innovation in University Education / F. Kjersdam, S. Enemark // Aalborg, Denmark: Aalborg University Press, 1994. URL: <http://virtual.cvt.cz/popbl/aalborg.pdf>.
11. *Тименко В.П.* Практичний інтелект учнівської молоді: діагностика обдарованості / В.П. Тименко. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2018. 172 с.
12. Етимологічний словник української мови: в 7 т. / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні; редкол. О.С. Мельничук (голов. ред.) та ін. Київ: Наук. думка, 1982. Т. 1: А–Г / уклад.: Р.В. Болдирев та ін., 1982. 632 с.

13. Гарднер Х. Структура разума: теория множественного интеллекта / Х. Гарднер. Москва: И.Д. Вильяс, 2007. 512 с.

14. Менегетти А. Мудрец и искусство жизни / А. Менегетти. Москва: Онтопсихология, 2005. 77 с.

References

1. UMIPS-USA. Retrieved from: <https://usa.ipums.org>.
2. *Kontseptsii kreatyvnosti [Concepts of creativity]*. Retrieved from: https://studopedia.com.ua/1_10563_kontseptsii-kreatyvnosti.html.
3. Torrance, E.P. (1974). *[The Torrance Test of creative thinking: Technical-norm manual]*. III.
4. Smotrin, V., & Androsovich, K. (2014). *Proektuvannia sformovanoi hotovnosti obdarovanykh starshoklasnykiv do vyboru profesii [Designing the formed readiness of gifted high school students to choose professions]. Navchannya i vykhovannya obdarovanoi dytyny – Education and upbringing of the gifted child*. 2, P. 39–46.
5. Frolov, A.V. (2010). Rol STEM-obrazovanyia v «novoi» ekonomyke SShA [The role of STEM education in the «new» US economy]. *Voprosy novoi ekonomyky – Questions of the new economy*. 4, P. 80–91.
6. *STEAM – Not STEM Whitepaper*. Retrieved from: <http://steam-notstem.com/articles/whitepaper>.
7. Tarnoff, J. *STEM to STEAM. Recognizing the value of creative skills in he competitive*. Retrieved from: http://www.huffingtonpost.Com/johntarnoff/stem-to-steamrecognizing_b_756519.
8. *Intehrovanyi dyzain, inzhynirynh ta mystetstvo (IDEA) [Integrated Design, Engineering and Art (IDEA)]*. Retrieved from: <https://www.boscotech.edu/technology>.
9. *UI-dyzain [(UI-design)]*. Retrieved from: <https://kolo.ua/ui-dizajn.html>.
10. Kjersdam, F., & Enemark, S. (1994). *The Aalborg Experiment: Project Innovation in University Education*. Denmark: Aalborg University Press. Retrieved from: <http://virtual.cvut.cz/popbl/aalborg.pdf>.
11. Tymenko, V.P. (2018). *Praktychnyi intelekt uchnivskoi molodi: diahnozyka obdarovanosti [Practical Intelligence of Student Youth: Diagnosis of Giftedness]*. Kyiv, 172 p.
12. Melnychuk, O.S. (Ed.). (1982). *Etymologichnyi slovnyk ukraïnskoi movy [Etymological dictionary of the Ukrainian language]*. Kyiv. 632 p.
13. Hardner, Kh. (2007). *Struktura razuma: teoriia mnozhestvennoho yntellekta [Structure of the mind: the theory of multiple intelligence]*. Moscow. 512 p.
14. Meneghetti, A. (2005). *Mudrets y uskusstvo zhyzny [The sage and the art of life]*. Moscow. 77 p.

Tymenko Volodymyr, Didovets Yrii. Professional Self-determination of Design-gifted Pupils of Artistic Lyceums by Means of Pedagogical Diagnostics.

Summary.

The theoretical and methodological principles of professional self-determination of students of artistic lyceums, gifted with the ability to use complex design technologies, are substantiated. The latest didactic direction of STEAM-education is defined as an educational and cultural synthesis of elements of artistic, technological and academic educa-

tion. Integration of the content of the exact sciences and art disciplines synchronizes artistic imagination, thinking and practical skills of creative innovators, which are intended to develop design technologies in the world market of goods and services, to apply effective styles and technologies of management activity. The name of the scientific approach (design-STEAM) has been specified to indicate the complex design on the basis of the STEAM-education didactics.

Given the theory of “multiple intelligence” by H. Gardner, profiles of talent of students are characterized by such dominant intellect: academic, artistic, aesthetic, and practical. The synthesis of these intellectual profiles, according to the author, forms the personal ability of a new quality – design-giftedness (gifted to designing with the potential of academic, emotional and practical intelligence).

It is proposed to identify personal factors of design-talent of students of artistic lyceums by means of pedagogical diagnostics: master-classes of practical project-based learning (PjBL: Project-Based Learning), reviews of reviewers and conclusions of reports of the art-coordinator of the curriculum on conceptual ideas of students of arts lyceums; characteristics of parents and classmates of project achievements of design-gifted students, adequate self-analysis of students of their own abilities; a set of complementary design methods: “brainstorming”, clauses, prototyping (search modeling). The probable success of the self-determination of gifted student liceumers concerning the non-standard interpersonal profession of consulting is provided – the design manager.

Key words: professional self-determination; design-giftedness; project training; pedagogical diagnostics.

Тименко В.П., Дидовец Ю.В. Профессиональное самоопределение дизайн-одаренных учащихся лицеев искусств средствами педагогической диагностики.

Аннотация.

Сформулированы теоретико-методические основы профессионального самоопределения лицеев-художников, одаренных способностью к проектированию. Обоснована педагогическая диагностика личностных факторов дизайн-одаренности. Предложено авторское определение понятия «дизайн-одаренность» как призвания учеников к комплексному проектированию: научному, художественному, техническому. Предусмотрена успешность самоопределения одаренных лицеев-художников относительно нестандартной межличностной профессии консалтинга – дизайн-менеджера. Сделано предположение, что профессиональное самоопределение лицеев-художников по профессии дизайн-менеджера будет эффективным в процессе проектно-ориентированного активного обучения (Project-Based Learning).

Ключевые слова: профессиональное самоопределение; дизайн-одаренность; проектное обучение; педагогическая диагностика.